

BOJEVNIKI

ZA SLOVENSKE PROGRAM

V revolucionarnem letu 1848. smo si Slovenci prvič postavili svoj narodni program, katerega temeljna zahteva je bila zediniti vse slovenske pokrajine v eno upravno enoto z lastnim zakonodajnim zborom. Zaradi politične neizobraženosti in neodločnosti naših takratnih politikov se je pa ta program kmalu opustil in zadovoljili smo se v najodločilnejšem trenutku, da je ustava prinesla le delno avtonomijo, samo takozv. historično-političnim individualitetam. V ustavni dobi so naši tabori zopet zanesli med ljudstvo glavno točko slovenskega narodnega programa, to je zedinjeno Slovenijo. Ko je pa minila doba taborov, smo pozabili na zedinjeno Slovenijo in se posvetili politiki v mejah posameznih dežel ter živeli življenje dvoživke: bili smo včasih Slovenci, večinoma Kranjci, Štajerci, Korošci in Primorci, dokler se nismo proti koncu prejšnjega stoletja razdelili med liberalce in klerikalce. Tako smo se medsebojno pobijali, ne da bi vedeli, kaj in kam hočemo kot narod. Šele balkanske vojne so nam nekoliko odprle oči. Toda prišla je prej svetovna vojna, preden smo si postavili svoj narodno-politični program. Bili smo nepripravljene, dogodka pa so

se bliskovito hitro odigrali. Prišlo je do majske deklaracije in do krfskega programa v letu 1917. ter do 1. decembra 1918. Nato smo zopet pozabili na svojo zgodovino, na svoje zahteve in še posebej na krfski program. Slovenci smo bili razdeljeni, eni na desni, drugi na levi strani, dokler nismo vlog zamenjali. Hoteli smo izigravati, bili pa smo vedno izigrani, ker nismo vedeli, kaj in kam hočemo. Pripravljene smo bili večkrat prodati celo svojo narodno kožo.

Kako smo pozabljivi, kaže krfski program, ki so ga sklenili zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev med svetovno vojno in ki bi moral tvoriti podlago za bodočo ustavo naše narodne države in za mirno sožitje vseh treh narodov. Po tem programu so vsa tri narodna imena, srbsko, hrvatsko in slovensko, enakopravna v vsej državi in vsak jih sme rabiti v vseh primerih javnega življenja in pred vsemi uradi. Cirilica in latinica sta enakopravni in vsak jih sme rabiti v vsej državi. Kraljevi uradi kakor tudi kraljevni avtonomni uradi imajo pravico in dolžnost rabiti obe pisavi po ž. državljanov. Srbska, hrvatska in slovenska zastava so enakopravne in se

smejo svobodno razobešati ob vsaki priliki. Volitve v narodno predstavništvo, v občinske zastope in v druge upravne ustanove se bodo izvrševale na temelju splošne, enake, neposredne in tajne volilne pravice.

Danes se začudeno vprašamo, kam smo zašli. Mi Slovenci smo pomagali ustvarjati današnji položaj, ker nam je manjkalo jasnih pogledov in ker nam je šlo vedno le za stranke in klike. Enotnega slovenskega programa, ki bi ustrezal našim kulturnim, gospodarskim in socialnim posebnostim in naši narodni zgodovini, in ki bi ščitil vse naše narodne vrednote, pa si do sedaj nismo znali ustvariti.

Bivši bojevniki so občutili to našo razcepljenost in breznačelnost. Prisluhnili so ljudskim utripom in spoznali, da je njihov program slovenski program, ki ima v preteklosti svoje osnove. Začel se je narodni ljudski pokret, ki je vse prevzel. Kmalu so bojevniki pometli s prekupčevalci. V zahvalo za narodno pošteno delo so njihovo organizacijo razpustili, ker niso hoteli nadzorstva. Pravno vzeto, organizacije ni več, toda ostale so ideje, ostala so načela. Vsi bivši bojevniki in njihovi somišljeniki še vedno mislijo

s svojo glavo, kakor so mislili prej. Ostali so zvesti ljudstvu in svojim načelom. »Bojevniki« dobiva številna poročila in zahteve, da moramo nadaljevati, kjer smo končali. Glavna zahteva je slovenska fronta, ki bo pomladila našo skupno državo. Proč s starimi strankami, s starimi ljudmi in starimi recepti! Nočemo, da bi se naše moči še nadalje cepile s starimi programi, nočemo ljudi, ki so nas že tolikokrat izdali in nam prizadejali že toliko gorja! Nočemo, da bi se nas še izigravalo! Hočemo več svobode in enakopravnosti, hočemo, da Slovenci gospodarsko, kulturno in moralno napredujejo v tej državi!

Ta enakopravnost, ta svoboda in napredek so mogoči le, če bomo Slovenci upoštevali vse naše potrebe, vso našo narodno zgodovino, vse naše narodne vrednote in osnove v preteklosti ter se združili na enoten program brez ozira na bivše stranke in klike, kakor zahteva današnji čas. Ta slovenska fronta se ustvarja in zbrala bo v svojih sklenjenih vrstah vse najboljše, vse poštene in delovne ljudi. Zato kličemo vsem Slovincem, ki na nas pritiskajo z vseh strani: slovenska fronta se ustvarja in bo kmalu izvršeno dejstvo.

Kraljev rojstni dan

Na Njegov prvi kraljevski rojstni dan se pridružujemo tudi mi Slovenci vsem Njegovim iskrenim častilcem in želimo, da bi Ga nam Vsemogočni ohranil vedno tako zdravega, krepostnega in lepega. Obljubljamo Mu, da Mu bomo v dobi, ko se On pripravlja, da osebno prevzame težko vladarsko breme, pripravili vse pogoje za politični, gospodarski, kulturni in moralni napredek naše lepe domovine, da bo breme lažje, Njemu življenje veselejše, in On močen in spoštovan vladar. Poskrbeli bomo, da bodo trajno zavarovane vse naše narodne vrednote, da bodo vsi državljani svobodni in enakopravni, in da se povrne k nam poštenje, nesebična požrtovalnost za splošni narodni, gospodarski in kulturni napredek ter ljudsko blagostanje.

Leto za leto bomo proslavljali Njegov rojstni dan, in hitro bo poteklo še šest let, ko se Mu bomo ob polnoletnosti poklonili. Na Njegov rojstni dan se bomo pa tudi vedno spominjali štirih narodnih junakov in mučenicov, ki so morali pasti, kakor večen opomin, prav na ta dan. Ali ni mogoče to prst božji? Ali ni On določil, da izpolni sanje kralja Matjaža?

Bog živi našega kralja Petra II., ves Kraljevski Dom, ves naš narod in našo Jugoslavijo!

Zborovanja izvenparlamentarne opozicije

Zakaj ni šla združena opozicija v narodno skupščino. — V Sloveniji je pokret združene opozicije vsak dan večji

Pretekle dni je imela izvenparlamentarna opozicija po vsej državi številna zborovanja. Iz rezerve je prešla tudi bivša Hrvaška seljačka stranka, ki je priredila sijajne manifestacije hrvaške misli v Šibeniku, Varaždinu, Karlovcu, Splitu, Subotici in še drugih krajih. Smatramo za svojo dolžnost, da objavimo kratka poročila o vseh tistih zborovanjih, o katerih smo prejeli poročila, da dobi na ta način naša javnost vpogled v udestvovanje izvenparlamentarne opozicije na našem jugu.

V Sarajevu

Zborovanja izvenparlamentarne opozicije v Sarajevu se je udeležilo nad 4000 ljudi. Zborovanje je otvoril kmet Arso Koprivica, ki je predlagal za predsednika dr. Popovića. Popović je pozval prisotne, naj vzkliknejo: Živel Nj. Vel. kralj! Živel knez-namestnik! Živel dom Karadžordjevićev! a nato je dal besedo Joci Jovanoviću.

Joca Jovanović je v svojem govoru rekel, da je prišel v imenu združene opozicije v Sarajevo. Petega maja je imela združena opozicija eden in isti program in tedaj je bila izvršena prva etapa združene opozicije. Združena opozicija je sporočila svoje zahteve vladi dr. Stojadinovića. Joca Jovanović je nato obširno govoril o ekonomskih prilikah in o stanju kmetov. Dejal je, da se zaradi težkih prilik pripisuje največ krivde Belgradu in Srbiji, a da to ne drži. Obstoje splošni in posebni vzroki. Splošni so svetovna gospodar. kriza, a posebni, ki izhajajo iz političnih vprašanj, nedorasle administracije, pogoste menjave ministrov in iz pomanjkanja gospodarskega načrta.

Dr. Jovanović je naglašal, da se morajo zbrati vsi kmetje brez ozira na vero in narodnost. Potem je prešel na vlogo Bosne in Hercegovine in je poudarjal, da bi bilo potrebno, da bi bila prva tudi po osvoboditvi, kakor je bila v zgodovini našega narodnega zedinjenja. Bodoče poslanstvo Bosne je, da

postane zastopnica narodne sloge, narodne zajednice, v kateri bodo vsi enaki in enakopravni v upravljanju države. Bosna naj bi izvršila poslanstvo končnega zblizanja in zedinjenja nerazdvojnje zajednice Srbov in Hrvatov. Končno je Joca Jovanović rekel, da se ničesar ne more zgoditi brez volje Hrvatov, a prav tako tudi ne proti volji Srbov.

Naslednji govornik, zastopnik dr. Mačka dr. Juraj Šutej je ostro šibal Jevtićev režim, ki se je predrznil imenovati združene opozicijonke gojence Janke puste. Naglasil je, da brez politične demokracije ni svobode. Vrše da se nadčloveški napor, da se umetno ustvari jez med Srbi in Hrvatii. Bilo je potrebno mnogo moške odločnosti Ljube Davidovića in Joce Jovanovića, da prožita roke voditelju Hrvatov dr. Mačku. »Jaz to posebej naglašam, ker to cenim in hočem ceniti tudi vbodoče.«

V Kuli

Mogočno je bilo tudi zborovanje vojvodinske izvenparlamentarne opozicije v Kuli. Dr. Janko Buljik je zahteval temeljito spremembo razmer v Vojvodini. Leta 1933. so sprejeli zastopniki Vojvodine na konferenci v Novem Sadu resolucijo, na kateri še danes vztrajajo. Mi smo obveščeni od vodstva izvenparlamentarne opozicije v Zagrebu in Belgradu, da more združena opozicija v Vojvodini obstojati le na podlagi naših resolucij.

Dr. Adam Schlachter, kandidat na listi dr. Mačka, je govoril nemški in je iznesel zahteve vojvodinskih Nemcev. Med njegovim govorom so se čuli vzkliki: »Abzug Kraft! Hoch Schlachter!« Zahteval je, da novi politični zakoni vstrežajo zahtevam ljudske volje.

Dr. Dušan Bošković je naglašal, da brez svobode ni življenja. Ostro je grajal preteklo režime. Našteval je, kaj je vse ljudstvo pretrpelo v savski in primorski banovini za časa Jevtićevega režima. Govoril je obširno o tem, kako

so Jevtićevci vodili volitve. Dejal je, da je dr. Maček nedvomno najbolj pošten politik v državi. Zapomnite si, kdor se bori za hrvaškega kmeta, ta se bori tudi za srbskega, za madžarskega in za nemškega kmeta.

Končno je govoril v madžarščini še dr. Ivan Nagy. Zahteval je, da ljudstvo odloča o svojih potrebah. Madžarom je treba priznati pravice kot narodni manjšini. Navedel je svoj razgovor z dr. Mačkom, ki mu je izjavil, da sprejema opravičene zahteve madžarske narodne manjšine.

Z zborovanja so poslali brzogovorni pozdrav dr. Mačku in se nato v miru razšli.

V Hrvatski Kostajnici

V Hrvatski Kostajnici se je zbralo nad 12.000 ljudi. Prvi je govoril Večeslav Vilder. Združena opozicija je sedaj jasnejša kot kedaj poprej. V narodno skupščino nismo šli zato, ker je ni izvolila volja naroda. Država ni mola, ni božanstvo, ki se mu je treba klanjati in ki se ga je treba bati, temveč država je narod, ki želi sam preko svojih poštenih voditeljev reševati svojo usodo. Zaradi tega zahtevamo čimprej zakone o svobodi tiska, zborovanj in organiziranja. Potem ne bo več mogoča korupcija, ki je zavladala po vsej državi, ker bo vsako delo vlade pod strogo kontrolo. Pravi Jugoslovani so v vrstah združene opozicije. Sloga Srbov in Hrvatov je velika in jo je treba čuvati. Ona bo vrgla vsak režim, ki bo hotel po stopinjah Uzunovića in Jevtića.

Milan Pribičević je sporočil pozdrave bratov Srbijancev z velikega zborovanja v Kragujevcu. Oni pozdravljajo brate Hrvate in jim hočejo pomagati, ker jih razumejo, za čem gre. Govoril je o borbah Srbov in Hrvatov v prejšnjih časih. Poleg hrvaškega vprašanja obstoji tudi kmečko vprašanje, ki ga je treba prav tako rešiti. Zadnji čas je, da se donesejo novi politični zakoni.

Izmed ostalih govornikov omenjamo dr. Srgjaša Budisavljevića, ki je nava- jal razgovor z bivšim ministrom dr. Kulovcem, ki mu je rekel, da sprem- ljajo Slovenci z mnogo simpatijami de- lovanje združene opozicije in da je ta pokret v Sloveniji vsak dan večji.

Zaupni sestanki po vsej Sloveniji

Izven parlamentarna opozicija se tu- di pri nas v Sloveniji zelo živahno giblje. Zaupni sestanki v vsej Slove- niji so na dnevnem redu, predvidena pa so tudi večja zborovanja. Skoraj povsod so že tudi na delu krajevni od- bori. Našemu listu prihajajo iz vseh krajev prijave, v katerih se ponujajo ugledni ljudje za sodelovanje.

Preteklo nedeljo bi se imelo vršiti večje zborovanje v Ljutomeru. Načel-

nik Ljutomer sreza pa je zborovanje prepovedal in to razglasil s pomočjo občinskih uprav po vsem srezu. Kljub prepovedi pa se je zbralo v Ljutomeru več tisoč ljudi.

Na mestu je ostal mrtev neki Alojz Mavrič, posestnik iz ptujskega sreza, ranjena pa sta bila Ivan Medic, vinogradnik iz Sv. Bolfenka, tudi v ptujskem srezu, in neka oseba, katere identiteta ni znana, ker je pobegnila.

Kolikor moremo po zaupnih poročil- nih presoditi položaj, je vsa Slovenska Krajina izgubljena za bivšo SLS. V našem opozicionalnem, slovenskem in neodvisnem taboru je tudi pretežni del Štajerske, Dolenjske in Bele Krajine. Bivša SLS je zaenkrat ohranila svoje postojanke le v nekaterih gorenjskih srezih, kakor v kamniškem in kranj- skem.

Zahteve izvenparlamentarne opozicije

Združena izvenparlamentarna opozicija zahteva najprej nove politične zakone, razpust narodne skupščine in razpis novih volitev

Pretekla nedelja je bila zelo živa, pa tudi važna v daljnem razvoju političnih dogodkov. Vlada dr. Stojadinovića se je izpopolnila z dvema novima mini- stroma Dr. Bran. Kaludjerič je pristaš bivše radikalne stranke, dr. Miha Krek bivše SLS. Sedaj so od bivše muslimanske stranke v vladi dr. Spaho in

zaveda, da je potrebno, da se najprej sporazumejo voditelji bivše demokratske in bivše zemljoradniške stranke o svojem skupnem stališču do hrvatskega vprašanja, in šele potem, da se morejo razgovarjati z dr. Mačkom. To pa zaenkrat ni pereče. **Izvenparlamentarna opozicija zahteva najprej nove politične zakone, razpust narodne skupščine in razpis novih volitev.** Šele po- tem bodo postali pereči razgovori o rešitvi hrvaškega vprašanja in še dru- gih vprašanj, med katerimi nas kot Slovence najbolj zanima rešitev sloven- skega vprašanja.

Veliko manifestacijsko zborovanje v Kuli zasluži še prav posebno pozor- nost politične javnosti, pa tudi širokih ljudskih množic. Na zborovanju v Kuli, čeprav mu niso prisostvovali zastop- niki Hrvatov Bunjevcev, kar pa se ni namerno zgodilo, se je manifestiralo pravo stališče vojvodinske izvenparla- mentarne opozicije o vprašanjih, ki interesirajo Vojvodino. Ta vprašanja so se ugotovila na konferenci zastop- nikov izvenparlamentarne opozicije v Novem Sadu in se dostavila Ljubi Da- vidoviću, Joci Jovanoviću in dr. Vlad- ku Mačku.

Iz pisma, ki ga je Ljuba Davidović odposlal nekaterim svojim političnim prijateljem, je razvidno, da bivša de- mokratska in bivša zemljoradniška stranka ne osvajata v celoti zahtev vojvodinske združene opozicije. To pismo je bilo sicer odposlano kot od- govor združene opozicije. Treba pa je poudariti, da je to samo odgovor za- stopnikov bivše demokratske in bivše zemljoradniške stranke. Dr. Maček in bivša HSS sploh nista prisostvovali konferenci v Belgradu, na kateri se je razpravljalo o zahtevah vojvodinske iz- venparlamentarne opozicije, (pa zato tudi nista mogla sodelovati pri sklepa- nju.

Resnica je, da je treba v prvi vrsti rešiti hrvaško vprašanje, kakor pravi Ljuba Davidović, in to je zelo lepo od njega, da je to naglasil v svojem pis- mu. Toda rešitev hrvaškega vprašanja, naj bi ne bila zapreka, da se ne bi rešila še druga vprašanja, kakor je n. pr. vojvodinsko — da o našem sloven- skem vprašanju na tem mestu sploh ne govorimo, dasi je najmanj tako važno, kakor je hrvaško. Jasno je, da mora biti pri tem v prvi vrsti odločilno n. pr. glede vojvodinskega vprašanja stališče Vojvodincev, glede slovenskega vpra- šanja pa stališče nas Slovencev.

ta problem tako kot glavni agitatorji na zborovanjih v Vojvodini.

Takoj po konferenci s tremi vojvo- dinskimi opozicijskimi prvaki, je g. Davidović poslal cirkularno pismo svojim prijateljem posebno onim v Vojvodini. G. Davidović je v tem pi- smu obrazložil svoje in Joce Jovano- vića stališče do vprašanja priznanja sa- mostojnosti Vojvodine. V tem pismu pripoveduje:

Delegati vojvodinske opozicije so sporočili sedem združene opozicije pi- smene zaključke konferenc v Novem Sadu. V teh zaključkih se zahteva za Vojvodino (Banat, Bačko in Srem) po- ložaj, po katerem bi bila pokrajina kot sestavna avtonomna edinica enako- pravna ostalim edinicam v državi. V komentarjih in govorih na konferenci v Novem Sadu in na zborovanjih se je zahtevalo, da dobi Novi Sad v tem oziru prav isto, — kar dobe Belgrad, Za- greb in Ljubljana.

Davidović nato pripoveduje, kaj so šefi združene opozicije, namreč on in Joca Jovanović — ker dr. Maček ni pri- sostvoval tej konferenci v Belgradu — odgovorili na zahteve vojvodinske opo- zicije. Rekla sta, da razumeta pobude, ki so pokrenile akcijo Vojvodincev in da so mnenja, da Vojvodina opravičeno zahteva samoupravo. Zaključki pa se jim ne zdijo ne racionalni ne oportuni. Idealna bi bila taka ureditev države, po kateri bi deset pokrajin, prirodno

komponiranih, izvedle zdravo samo- upravnno življenje. Toda vse naše ideal- ne težnje glede organizacije države ob- vladuje stvarno stanje, ki zahteva ne- kaj drugega. Pogoj za zdravo življenje v državi je, sporazumna rešitev hr- vaškega vprašanja. A to vprašanje se ne postavlja kot samoupravno z eko- nomsko-kulturnimi pobudami, temveč federalno z nacionalno političnimi po- budami. Edinica, ki jo Hrvati zahteva- jo, se snuje na bazi nacionalne indivi- dualitete. Zaključek je, da naj Vojvo- dinci ostanejo disciplinirani bojevniki v Združeni opoziciji za reforme celo- kupnega stanja v državi, ki bodo avto- matično spremenile pogoje, po katerih živi danes Vojvodina. Kakor Novi Sad noče, da mu vse prihaja iz Belgrada, ne bi sigurno niti Split hotel, da mu vse prihaja iz Zagreba. Ne pozabimo, da niti en kraj, Vojvodina še manj kot drugi, ne bo mogel nič doseči za sebe, ako ne bo sestavni del močne državne celine.

Belgrajska univerza

Ogromne dotacije od države, poleg tega pa ima nad 1 1/2 milijarde Din lastnega premoženja

Belgrajska »Politika« je prinesla zelo za- nimiv članek o premoženju belgrajske univerze.

»Politika« pripoveduje, da znašajo postav- ke državnega proračuna za belgrajsko uni- verzo okoli 27 milijonov Din letno. Od tega odpade 11 milijonov na profesorske plače, 423 tisoč Din na najemnine, dva in pol mi- lijona na oskrbo institutov, 3 milijone na anuiteto za zgradbo tehnične fakultete in astronomske opazovalnice in 1,690.000 Din za razne materialne izdatke.

Po izjavah univerzitetnih profesorjev pa predstavljajo gornje postavke le majhen del dejanskih izdatkov zavoda. Mnogo večji del se krije iz raznih fondov in ustanov. Ti fondi znašajo skupno z univerzitetnim pre- moženjem, zapuščino Luke Dželovića Tre- binca in velikimi gozdovi v Majdan-peku nad eno milijardo in pol dinarjev.

Belgrajska univerza ima nad 70 fondov, pri čemer niso vpoštlevani fond Luke Dže- lovića fond za zdravstveno zaščito dijakov in razna vplačila dijakov za knjižnico, se- minarje itd. Gozdovi v Majdan-peku imajo ogromno vrednost; to so hrastovi ggzdovi, ki merijo 10.000 hektarjev.

Ogromne stavbe v Zagrebški, Bosanski, Javorski in Kraljevića Marka ulic predstavljajo vrednost nad 30 milijonov Din. To so stavbe fonda Luke Dželovića-Trebinca, ki prinašajo na najemninah brutto 1,800.000 Din letno. Poleg tega je zapustil Trebinjac univerzi delnice v vrednosti nad 5.000.000 dinarjev.

Po informacijah iz krogov univerzitetne uprave, je ta primorana da krije z dohodki teh fondov izdatke, za katere nima zadost- nih državnih dotacij.

Kar pa je najbolj zanimivo, je to, da uni- verzitetna uprava doslej ni še nikoli obja-

vila bilance teh fondov in ustanov! Do leta 1930. sploh niso obstojale knjige, kjer bi bili vknjiženi dohodki in izdatki fondov! Šele l. 1930. se je junajčil pok. Čeda Mi- trovič, da je pričel dohodke in izdatke lastnoročno beležiti v neke navadne knjige! To so bile prve knjige o stanju premože- nja, dohodkov in izdatkov belgrajske uni- verze, odkar ta obstoji! Kako se je moralo do l. 1930. gospodariti, si lahko vsak sam predstavlja!

Danes ima univerza že osobe, ki se ba- vi s knjigovodskimi deli uprave, obstoji tudi že celo knjigovodja ter neki specialni odbor, sestavljen iz univerzitetnih profe- sorjev...

Na prošnjo »Politike« naj bi dal omenjeni odbor podatke o premoženju univerze na razpolago, ker se o zadevi mnogo govori, je izjavil prorektor Jovanović: »Kaj javnost govori, nas prav nič ne briga! Kadar bo- mo smatrali za potrebno, bomo objavili bi- lanco in kar je s tem v zvezi!«...

K temu bi omenili le še to, da je prejela belgrajska univerza v času od l. 1929. do 1935. od države:

za stvarne izdatke Din	127,973.691.40
za izredne izdatke Din	162,742.037.—
skupaj Din	290,715.728.40

ne vpoštevajoč dajatev na račun reparacij! Ljubljanska univerza pa je prejela v istem času od države:

za stvarne izdatke Din	19,692.845.45
za izredne izdatke Din	21,097.939.04
Skupaj Din	40,790.833.49

kar dovolj jasno dokazuje, kako »pravično« so morale postopati razne vlade pri dode- jevanju sredstev, posebno, če se vpoštevata, da ima belgrajska univerza eno in pol mi- lijarde lastnega premoženja, naša pa nič!

Veliki dobički ljubljanskih kinematografov

Vojni invalidi pa se morajo tožariti za mesečni pavšal

Naš list je že poročal o procesu proti družbi »Biofilm«, ki se je uprla plače- vati oblastnemu odboru Udruženja voj- nih invalidov v Ljubljani dogovorjeni mesečni pavšal od svojih kinopodjetij. Ko je namreč izšel l. 1921. invalidski zakon, po katerem se podeljujejo ki- nokoncesije in licence prvenstveno in- validskim organizacijam, po tem zakonu zaščitenem osebam in drugim, so se invalidi dogovorili s takratnimi kino- podjetniki, da ti obdrže koncesijo, da pa prično plačevati primerno mesečno odškodnino.

Ta odškodnina je znašala prvotno 10%, a se je na pritisk podjetij čedalje bolj zmanjševala, dokler ni znašala 3% Končno so se invalidi odrekli tudi tem odstotkom in pristali za kino Matica in Ideal na mesečni pavšal 5000 Din. Pavšal so prejemale redno do l. 1930., ko je izšel nov obrtni zakon, ki je po mnenju kino podjetnikov spremenil in- validske pravice. Invalidi so bili pri- morani, da vložijo tožbo, ki se bo v kratkem obravnavala pred sodiščem, ker se obravnava pač ne bo dala več zavlačevati!

Potankosti iz te borbe so tako zani- mive, da bomo o njih po končanem procesu obširno poročali. Našo javnost bo gotovo zanimalo, kako veliki so bili in so še dobički kinematografov in kdo se vse okorišča z njimi.

Kot znano, je prevzelo kino Dvor že- lezničarsko glasbeno društvo »Sloga«. Plačevalo bo direkaciji drž. železnica za kino-dvorano samo 130.000 Din letne najemnine. Z invalidi se je sporazu- melo.

O kakšnem dogovoru z invalidi ni ho- telo sprva nič slišati novo kino-podjetje Union (trgovec Kham). Končno pa je bilo prisiljeno, da se sporazume z in- validi za primeren mesečni pavšal.

Poznavalci razmer trdijo, da bo sedaj prišlo do ogorčene borbe med kino- podjetji, ki si bodo prizadevala prido- bi od filmskih podjetij filme, ki bodo »najbolj vlekli«. Tudi je na vidiku znatno znižanje cen.

Tovariši, naročajte in širite naš tednik!

Dr. Vladko Maček

minister brez portfelja dr. Šefkija Beh- men, a od bivše SLS dr. Korošec in minister brez portfelja dr. Miha Krek. Ostali ministri so deloma pristaši nove Jugoslovanske radikalne zajednice.

Izvenparlamentarna opozicija je imela v nedeljo izredno uspešno zboro- vanje v Sarajevu, Kuli in Hrvatski Kostajnici. Na vseh teh zborovanjih se je zopet manifestirala popolna solidar- nost združene opozicije glede nadalj- nega skupnega dela. Ni pa se na nobe- nem zborovanju iznesel program, po katerem bi se zahtevala rešitev hrva- škega vprašanja. To je tudi razumljivo, ker ta program še ni izdelan. To je treba stalno poudarjati, da se ne bi v javnosti ustvaril nepovoljen vtis zaradi tega, ker se na zborovanjih izvenpar- lamentarne opozicije zahteva potreba rešitve kmečkega vprašanja, potreba sloge Srbov in Hrvatov itd., a nihče ne pove, na kateri bazi je treba ustvariti sporazum med Hrvati in Srbi in kako gledajo na to voditelji srbijanske iz- venparlamentarne opozicije. Da se s tem hoče intrigrirati, dokazuje pisanje belgrajske »Pravde«, ki pripoveduje, da sta govora Ljube Davidovića in Joce Jovanovića v Kragujevcu vzbudila raz- očaranje v Zagrebu.

Informirana javnost pa se medtem

Davidović o zahtevah Vojvodincev

Pretekle dni se je sestalo vodstvo srbijanskega dela združene opozicije z zastopniki opozicije iz Vojvodine. Na konferenci so se razgovarjali o akciji ki se vodi v Vojvodini, da se pri mo- rebitni preureditvi države da Vojvodini isti položaj kot ostalim velikim edini- cam. Takoj ko se je pojavila ta akcija, se je zvedelo od vodstva srbskega dela opozicije, da se to ne more solidari- zirati s tako akcijo in da ne gleda na

Dr. Josip Hacin:

„Pospeševanje“ zadružništva

Dejstvo s katastrofalnimi posledicami za naše zadružništvo

Nekaka krilatice takorekoč vseh naših političnih in gospodarskih programov je v zadnjih letih pospeševanje zadružništva. Zadružništvo je v teh programih, namenjenih široki javnosti, nekak rešilni angel, ki bo povedel narodno gospodarstvo v boljšo bodočnost in rešil zlasti kmetiko ljudstvo iz težekega položaja, v katerem živi. Celó »zadružni državik« se je že govorilo.

Niti ene vlade nismo imeli, ki ne bi »posebne pažnje in skrbi posvečala zadružništvu«. Vse politične stranke in grupacije so izjavljale in izjavljajo, da je zadružništvo eden najvažnejših faktorjev v našem gospodarskem življenju in da mu v bodočnosti pripada še mnogo večja važnost.

Medtem, ko se na vseh straneh zadružništvu pojejo slavospevi, pa se dogajajo stvari, ki rušijo temelje zadružništva in bodo vzele ljudstvu zaupanje do zadružništva.

Imamo celo vrsto kreditnih zadrug z neomejeno zavezo, ki obstojajo že desetletja. Bistvo teh zadrug je v tem, da zadružnik, ki prejme od zadruge posojilo, jamči za vse dolgove zadruge z vsem svojim premoženjem. Vsakdo, koor vzame posojilo, mora pristopiti kot zadružnik ter z vsem svojim premoženjem jamčiti za dolgove svojih sozadružnikov napram vložnikom, ki niso zadružniki. To neomejeno jamstvo tvori varnost za hranilne vloge, ki jih vlagajo v zadrugo osebe, ki niso zadružniki.

Zaupanje v to neomejeno jamstvo je bilo veliko, kajti premoženje vseh onih oseb, ki so iz zadruge vzele posojila, je bilo normalno ogromno večje kakor pa dolgovi vseh teh oseb. Ker je za dolgove jamčilo celo to premoženje, ni bilo nevarnosti, da vložnik svojo vlogo izgubi. In ker so člani načelstva, voljeni izmed zadružnikov, z vsem svojim premoženjem jamčili za obveznosti zadruge, so bili interesirani na pametnem in rednem gospodarstvu zadruge, tako da je neomejeno jamstvo članov in načelstva izključevalo vsako lahkomišelnost v gospodarstvu.

Tako so se v teku desetletij razvili iz teh zadrug nekateri naravnost evtoiči denarni zavodi.

Temelj ugodnemu razvoju je tvorilo neomejeno jamstvo: na eni strani je to neomejeno jamstvo ustvarilo zaupanje vložnikov, na drugi strani je to neomejeno jamstvo samo po sebi preprečevalo lahkomišelnost v gospodarstvu z vlogami in z zadružnim imetjem.

Člen 5. uredbe o zaščiti

V ta razvoj je posegla uredba o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez z dne 23. novemb. 1934.

Ta uredba dovoljuje kmetijskim kreditnim zadrugam, ki so prišle v plačilne težkoče, odložitev plačil, sanacijo in izvenstečajno likvidacijo enako kakor drugim denarnim zavodom, ki so prišli v plačilne težkoče.

Člen 5. te uredbe določa, da se pri zadrugah z neomejeno zavezo, katere

Na dan z imeni!

»Slovenski Gospodar« piše v uvodniku »Politika pomirjenjak« med drugim tudi tole:

»Je pa v resnici povsem soglasno s krščanskim stališčem, da se krivice popravijo in krivci kaznujejo. To zahteva pravičnost. Greh se ne odpusti brez kesa, pokore, zadoščenja in poprave storjene krivice. Kdor tega ne stori, ostane dalje v grehu in krivdi in neizogibni kazni. Drugače tudi človeška družba ne postopa. Ali ima tat postorjeni tatvini pravico zahtevati: Pustite pri miru mene in vse, ki so z menoj v zvezi?! Ali more klevetnik, ki je drugoga krivično ovadil in podlo oklevetal, zahtevati za svojo črno dušo in svoje brezvestno početje generalni pardon?! Ali more tak človek, ki je drugoga oškodoval na imenu i v gospodarskem oziru, ki je drugemu oskrbel

zaposijo za odložitev plačil, za sanacijo ali izvenstečajno likvidacijo, neomejena zaveza pretvori v omejeno, in to v višini 10 kratnega zneska podpisanih deležev.

Vsak zadružnik, ki je do trenutka, ko se je vložila prošnja za odlog plačil, za sanacijo ali za izvenstečajno likvidacijo, jamčil za obveze zadruge z vsem svojim premoženjem, od tega trenutka naprej jamči le še z 10 kratnim deležem.

To dejstvo mora imeti za zadružništvo naravnost katastrofalne posledice, kakor hitro se bodo zadruge začele posluževati dobrot, katere jim nudi imenovana uredba. Zaupanje ljudstva v te zadruge mora propasti popolnoma, kako jamstvo za vestno gospodarstvo ne obstoji več.

Vložnik, ki je zaupal zadrugi svoj denar, zanašajoč se na neomejeno jamstvo onih, katerim se bo njegov denar izposodil, tega jamstva nima več baš v trenutku, ko bi to jamstvo, na katero je zidal, po dotedanjih zakonih moralo nastopiti. Lastniki hranilnih vlog bodo izgubili zaupanje do zadrug sploh, ker bodo videli, da lahko utrpijo izgube tudi pri neomejenem jamstvu, katero traja le dotlej, dokler druga ne pride v plačilne težkoče, ugasne pa, ko se plačilne težkoče pojavijo v izdatnejši meri.

Zadruga v rokah dolžnikov

K temu pa pride še to-le:

Načelstvo zadruge se voli iz zadružnikov. Zadružniki so dolžniki. Jamstvo teh zadružnikov, ki so dolžniki, je omejeno na 10 kraten delež. Gospodarstvo zadruge se na ta način izroči v roke dolžnikov, katerih jamstvo je minimalno. Dolžniki na ta način takorekoč brez vsake odgovornosti postanejo gospodarji nad premoženjem vložnikov.

To so stvari, ki bi se v gospodarski zakonodaji nikdar ne smele pojaviti. Zlasti pa se take stvari ne smejo pojaviti v času, ko vsi odločilni činitelji propagirajo zadružništvo kot temelj bodočega narodnega gospodarstva, in v času, ko se na vseh straneh govori o potrebi novih zakonov, ki naj čuvajo vložnike pred lahkomišelnim gospodarstvom denarnih zavodov.

Zadružniki s svojim načelstvom so vodili v zadrugah gospodarstvo do trenutka, ko so take zadruge prišle v plačilne težkoče. Posledice morebitnega slabega gospodarstva pa se s trenutkom, ko nastopijo, prenesejo z navedene uredbo na ramena vložnikov, ki na gospodarstvo v zadrugi nikdar niso imeli vpliva.

Katera logika naj spravi to v sklad z zaupanjem ljudstva v zadružništvo in s stremljenjem po novih zakonih, ki naj zaščitijo vložnike pred slabim gospodarstvom denarnih zavodov?

Težko je reči, ali imajo pojavi, kakršni so pravkar omenjeni, svoj izvor v lahkomišelnosti ali kje drugje. Vsekakor pa »v deželi Danski nekaj ni v redu«.

krivične denarne globe ali ječo ali prognanstvo, ostati brez kazni, osobito ako je v položaju državnega nameščenca?!

Postavljena vprašanja, ki so poleg vprašaja opremljena s klicajem, nazorno pojasnjujejo zlodejstva JNSarjev pod prejšnjimi diktatorskimi in poldiktatorskimi režimi. Pri volitvah so goljufali in kradli glasove, da temu ni primere v politični zgodovini Slovencev. Znani so glavni početniki te goljufivne in tatinske akcije, znani so krajevni storilci. Naj li ostanejo brez kazni? Znani so ovaduhiti, denuncijanti, lažnivci, klevetniki, ki so prizadeli v Sloveniji narodu in državi zvestim ljudem ogromno škodo. Znané so osebe, ki so izrabljale svoj uradniški položaj. Prava pomirjevalna politika zahteva odpravo krivic in kazni krivcev. Ne morejo se duhovi pomiriti, dokler ni zadoščeno užaljenemu moralnemu čutu ljudstva!

Naša ugotovitev k temu je, da se do danes še ni popravila nobena krivica, pa tudi vsi priganjači prejšnjih so na svojih položajih. O kaznovanju krivcev do sedaj sploh še ni govora. Prav in pošteno bi bilo, da bi začel »Slovenski Gospodar« priobčevati imena vseh onih, ki so v teku petih let delali krivice in nasilja našemu ljudstvu ter ga gmetno in moralno oškodovali.

Krščanski socialisti ne vstopijo v JRZ

»Delavska pravica«, glasilo krščanskega delovnega ljudstva, je objavila uvodnik »O političnem položaju«, iz katerega je razvidno, da člani Jugoslovanske strokovne zveze odklanjajo vstop v Jugoslovansko radikalno zajednico.

»Slovenec« je dne 15. avgusta označil na svoji naslovni strani — piše »Delavska pravica« — dan podpisa za novo stranko za zgodovinskega. Posebej je podčrtal dejstvo, da so prijavo za novo stranko podpisali zastopniki vseh stanov bivše S.L.S. Tozadevno pa moramo ugotoviti, da sta prijavo podpisala tov. Gostinčar in tov. Josip Majeršič iz Tržiča. Podpisala pa sta jo samo ad personam, ne pa organizacijsko.

Politični položaj, ki je nastal v državi, je seve tak, da tudi mi ne moremo iti preko njega. Ljubljana kot dežela se živo zanima, kaj nam bo prinesla bližnja bodočnost. Potrebna nam je popolna jasnost tudi v teh vprašanjih. Mnenje v naših vrstah je, da še ni prišel čas, da bi krščanski socialisti aktivno posegli v strankarsko politiko, razun v socialno političnih vprašanjih, ki se živo dotikajo delavskih bojev v strokovnih organizacijah. V teh življenjsko važnih vprašanjih bo delavstvo sodelovalo z resolucijami, intervencijami na merodajnih mestih ali tudi z direktnimi predlogi in nasveti. Delavska borba je danes tako važna, da je treba vse previdnosti in se mora nujno izločiti iz strankarsko političnega življenja, da se v njem ne popliti in ne navzame meščanski manir in meščanskega duha, žrtvuječ na ta način svojo svojstvenost in delavsko samobitnost. — V tem duhu bodo krščanski socialisti tudi novim političnim časom mirno zrli v oči.

Tovarišem bojevnikom!

Kakor znano, se je sestavil odbor, ki ima namen postaviti na Brezjah našemu vzornemu in zaslužnemu tovarišu č. g. Franu Bonaču, ki ga nam je kruta usoda tako nenadoma iztrgala iz naših vrst, dostojen spomenik. Saj je pokojni ravno na Brezjah tolikokrat zbiral slovenske vojake, jih bodril in vnmal za vse dobro in blágo. Vsak, kdor je poznal, slišal in čul o Bonaču, ve, da je bil mož slovenskega naroda, ki se ni strašil potov in težav, da zastavi svojo krepko besedo v obrambo našega naroda in jezika, in tudi v obrambo vseh ponižanih, teptanih in razžaljenih. Njegove zasluge za postavitev spomenikov padlim in umrlim v svetovni vojni so tako velike, da odlični naš tovariš prav gotovo zasluži spomenik. Skoro ni župnije in vasi, kjer ne bi Bonač vzbujal s svojo ognjevitó besedo vojakov iz svetovne vojne k vzvišenim idealom večne Lepote in Dobrote.

Zato se sedaj obračamo do vseh vojnih tovarišev z vljudno prošnjo, da pomagajo uresničiti našo lepo zamisel.

Zlasti prosimo vojne tovariše, da organizirajo v svojem okolišu n a b i r a l n o a k c i j o. — Vsak tovariš-bojevniki naj prispeva vsaj z dvema dinarjema za spomenik, poleg tega naj bi premožnejši svojim razmeram primerno več darovali. Tako upamo, da bomo v najkrajšem času mogli uresničiti našo zamisel, ki bo zgled resničnega tovarištva in pobuda za medsebojno zvestobo in prijateljstvo.

Tovariši, naša skupnost in naš ugled zahtevata, da dobi naš tovariš Fran Bonač čim prej na Brezjah spomenik!

V vseh zadevah akcije za spomenik Franu Bonaču se obračajte na podpisani odbor. Nabrane prispevke pošiljajte na položnicah čekovni rač. št. 11.997 z označbo »za spomenik Franu Bonaču«.

11.997 z označbo »za spomenik Franu Bonaču«.

Na delo, da bo uspeh čim hitrejši in večji!

Odbor za postavitev spomenika Franu Bonaču v Kranju.

Razmišljanja

POSTNE RAZMERE V LJUBLJANI

S 1. septembrom smo dobili novo (staro ?) pošto ministerstvo. Seveda tudi novega poštnega ministra. G. dr. Branko Kaludjerčič, sarajevski radikal, izvoljen na vsedravnih listi g. B. Jevtiča za narodnega poslanca, znan tudi izza dobe odkritja POF-a in časopisne polemike, ki se je razvila okoli te znamenite organizacije, je prevzel ta velevažni resor. Gospod minister je podal izjavo in je dejal, da potrebuje ta stroka na čelu celega človeka. S pošto je pač križ. Od prevrata sem se je postopalo z njo kakor z nezakonskim otrokom. Zdaj tu, zdaj tam. Nekoliko časa je bila priklopljena celo gradbenemu ministru (kako je tja prišla še danes ni čisto jasno) in od takrat je stal na čelu te stroke kot vrhovni šef, pomočnik ministra ki je bil po poklicu strokovnjak za gradbo cest. Upamo, da bo novi poštni minister, na svojih inspekcijskih potovanjih prišel tudi v Slovenijo, kjer bo marsikaj zanimivega videl. S pošto zgodovinskega stališča bo čisto zanimivo ogledati si ljubljansko kolodvorsko pošto, ki ima baje v Jugoslaviji največ tranzitnega prometa. Tudi trgovski duh, ki vlada v telefonski centrali v Ljubljani, bo lahko za vzgled celo Angliji in Belgiji, kjer imajo najboljšo pošto na svetu. Namreč ljubljanska centrala je zgrajena za gotovo število naročnikov, pa basta. Če slučajno kdo hoče imeti telefon, ali pa če se ustanovi nova trgovska družba, tedaj mora reflektant počakati, da umrje ta ali oni telefonski naročnik v njegovem rajonu. In takih, ki želijo drugim smrt v Ljubljani zavoljo telefona je na stotine. Tudi personalne zadeve niso čisto na višini. Naš pismonoša (na periferiji), natovorjen ko mula z različno pošto, baje že ni imel sedem let dopusta, ker ni ljudi, ki bi ga zamenjali. Gospod minister pošte bo imel veliko dela.

ZOPET LJUBLJANSKA BOLNICA

Zaradi razmer, ki vladajo v ljubljanski bolnici smo prisiljeni voditi kar stalno rubriko. Stavka zdravnikov volonterjev še vedno traja. Bolniki so se v posteljah malo stisnili in sicer od dva na tri v eni postelji. Če ni nosilk, dobiš stol za sedeti. Če ni stola, lahko stojiš, če moreš, če nisi slučajno bolan. Če ne dobiš prostora za stat, potem pojdi spotoma k notarju in domov! Če nisi kmet, delavec ali državni uradnik, greš potem lahko v sanatorij ali na kliniko v Zagreb. Čudimo se, da tudi osebe lahko vzdrži napor. Neki učen profesor je pred kratkim izračunal, da postane človek preutrujen, in da mora potovanje prekiniti, če potuje z vlakom več kakor 12 ur. V ljubljanski bolnici morajo bolničarji vzdržati kar po dva dni. V starih dobrih časih, ko je v eni sobi bilo po 15 do dvajset bolnikov, sta bila poleg službujoče sestre tudi dva bolničarja. Danes, ko je v isti sobi 60 bolnikov, je en sam bolničar. Tudi stanovske zadeve bolničarjev niso urejene. Stalni sploh ni. Plače dobi bolničar, če ima deset let službe, dinarjev tri sto (poleg hrane). Bog ve, koliko dobi oni, ki ima dve leti službe? Koliko časa še?

VLADA SLOVENIJI.

Vlada je odobrila znesek dinarjev 40.000.— (štirideset tisoč) za preureditev ljubljanske glavne postaje. Z deli so takoj pričeli. Obrambni zid je že skoraj gotov. Istotako je odobrenih za preureditev ljubljanske kolodvorske pošte znesek 40.000.— (štirideset tisoč) dinarjev. Tudi tu so takoj pričeli z deli. Paketov začasno na tej pošti ne sprejemajo.

PO BLEJSKI KONFERENCI.

Takoj, ko je končala konferenca Male antante na Bledu je vojvoda kentski odpotoval s svojo ženo v London. Naša država zaenkrat še ni priznala Rusije.

LEPOTE SLOVENIJE

Gospod predsednik vlade se je zelo askavo izrazil o lepotah Slovenije in žleđa. Izjavil je dopisniku »Slovenca«, da Slovenijo zelo ljubi. Slovenci bi bili zelo veseli, če bi to ljubezen izrazil bolj predmetno, na primer v številkah. Kakor čujemo, še ne bodo zaenkrat gradili nove bolnice v Ljubljani. Glavno postaja in pošta pa itak preurejajo, ako da bo vseeno odgovarjala sodobnemu prometu. Za trasiranje novega modernega cestišča Maribor — državna neja — št. 11j je odobrenih 19.000 Din. Ker pa je za to delo potrebnih 35.000 Din, so delo (trasiranje) začasno odložili.

ZVEZA SLOVENIJE Z MORJEM.

Odobreno je, da se smejo označiti projekt zveze Slovenije z morjem v velikem dolgem reliefu jadranske obale, ki bo razstavljen na Jadranski razstavi v Ljubljani.

Dopisi

IZ NOVEGA MESTA

Čas je, da se neha šariti!

Vsa novomeška in dolenska javnost se živo zanima, kako in kaj je z vprašanjem elektrifikacije. To je življenjsko vprašanje, ki ne trpi zavlačevanja. Toliko je bilo konferenc in sestankov v preteklih 5-tih letih, a zadeva se ni premaknila z mrtve točke — vsaj čuti ni o tem ne duha ne sluha. Dolenjski JNS (Je Narobe Svet) gromovniki novomeškega sreza polpretekle dobe so si vzeli čast, voditi to akcijo. Naj, razgrnejo vendar enkrat javnosti zaključke svojega »trudapolnega« delala! Ljudstvo čaka, ljudstvo poziva!

Povedati morajo, kaj so delali, kako so delali, kaj naredili, kaj ukrenili v tako dolgi dobi. Če porečejo, da niso nič naredili, naj povedo, zakaj so si prilastili vodstvo akcije in proizvajali svoj nič pet let na škodo nad 250.000 dolenskega ljudstva? Ali ne mara zato, ker jim je ta nič šel v račune? čas je že, da se jim strga maska z njih obrazov, in to tako temeljito, da ne bodo več hodili na spregled, ker bi se jim sicer utegnili kaj neljubega pripetiti.

Za elektrifikacijo je potrebnih 2 milijona dinarjev. Toliko denarja ali pa še več so dobila razna mesta in kraji v enem letu ali še preje tam, kjer je bil pač na razpolago. Dobili so ga oni, ki so se pobrigali zanj, kjer so

akcije za izvedbo zasnov bile v rokah sposobnih in resničnih javnih delavcev. Kjer niso le govorili, temveč tudi kaj storili.

Petkrat dva milijona bi bilo v petih letih lahko prihranjenega ljudstvu in narodnemu gospodarstvu. Dva milijona pravijo bi dobil v petih letih celo polž, da je imel voljo in da mu je bila moč v rokah. Le hoteti bi bil moral! Dva milijona posojila bi bilo tu, če bi se bilo trkalo tam, kjer bi se moralo! Dva milijona združnih deležev po nekaj sto dinarjev bi podpisali z obema rokama številni interesi. Le zadrugo bi morali poklicati v življenje oni, ki so »vodili« akcijo in ki so pri njej in z njo oblačili in vedrili! Dva milijona bi se bilo dobilo posojila v petih letih, če bi se iskalo na mestih, kjer ga je bilo pod ugodnimi pogoji dobiti ali če bi se bilo hotelo zapisati posojilo z obrestonosnimi oblicijami ali če bi se ga bilo iskalo, recimo na štirih mestih, na vsakem, recimo po pol milijona: morda pol pri Mestni hranilnici, pol pri Poštni, pol pri vseh ostalih denarnih zavodih na Dolenjskem in pol pri privatnem kapitalu. Nehajmo! Cel list bi popisali, ko bi hoteli naštevati vse dane možnosti in številne variacije, ki naj bi bile baza akciji za pribavo 2 milijonov. V take namene nudi posojila n. pr. še danes SUZOR.

Hočemo luči — poceni razsvetljava. da bomo mogli poveličevati pesem dela, da bomo mogli napredovati in rasti, da bomo zmogli vzdržati v ekstenziji borbi!

Te vrstice naj bodo uvod v naša bodoča razmotrivanja o elektrifikaciji Dolenjske in Novega mesta, ki jo marljivo in pošteno dolensko ljudstvo tako željno pričakuje, in ki bi bila v neizmerno korist kmetu, obrtniku, mali domači in večji industriji.

IZ CELJA.

Bivša »SLS«

Slovenska ljudska stranka, ustanovljena že pred vojno, je imela dve zelo različni dobi. V predvojni dobi je naraščala in bila zelo močna. V povojni dobi pa je propadala in je sedaj izginila.

V predvojni dobi so to stranko volili možje, ki so redki, torej osebnosti s širokim obzorjem in značaji, ki so bili z dušo in telesom Slovenci. Ti voditelji SLS so bili odločno za krščanska načela, zato so jih hudo napadali pristaši drugih nazorov.

Predvojni SLS je bila zelo delavna in je storila mnogo koristnega. Gra-

dila je ceste, vodovode, električne centrale, gospodarske naprave, organizirala združništvo in sploh pomagala posebno našemu kmetu in delavcu, ki jih je rešila iz rok oderuhov. Imela je še velikopotezne načrte, ki jih pa zaradi vojne ni mogla uresničiti. Zato lahko izrečemo predvojni S L S le priznanje.

Povojna S L S se je pričela udeleževati v tedanji kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Prejšnji voditelji so deloma pomrli, deloma so jih nadomestili s takozvanimi »prvaki«, povečini z ljudmi brez pravih slovenskih nazorov. Zaradi tega so se začele kazati posledice. S L S je začela hirati in je nekaj let životarila le od »glorije prejšnje dobe. Tako zvana »garda« S L S se je pričela manjšati, ker je zaman čakala, da bi njeni prvaki izvršili, kar je bila in je želja, volja in potreba slovenskega naroda.

Radi nasprotne integralne konkurence so »prvaki« zadnje slovenske stranke v načelih popuščali in so s tem prenehali biti zastopniki slovenskega stališča — slovenskega ljudstva — slovenskega naroda, ki še noče umreti ali izginiti in s površja v svoji lastni slovanski skupnosti.

Posledice takih prvakiških sprememb v načelih so bile umevno katastrofalne ne le za S L S, temveč tudi za vso »Slovenijo« in za ves slovenski narod. S L S je postala nepotrebna kot slovenska stranka, saj je Slovenijo izpremenila v dravsko banovino, slovenski narod pa v pleme.

Nepoučeni pristaši bivše S L S so seveda pričakovali, da bo že davno pokopana stranka vstala k novemu življenju. Toda pred kratkim smo izvedeli, da so »prvaki« vstopili v neko drugo stranko, ki pa ni nadaljevanje S L S, temveč le nadaljevanje »prvakiškega«, »plemenskega« in »neslovenskega« stališča.

Ravno v času, ko je umrla S L S, je tudi žal, umrl g. Šuklje. Prav gotovo bi on drugače napisal duhovito satiro: »O kozlu na slovenskem vrtnu«. Že davno umrli voditelji S L S so pa v grobovih samo zašepetali: kakor smo pre-rokovali«.

Nam bojevnikom je žal za S L S zlasti zaradi slovenskega imena in zaradi bivših pristašev, ki so Slovenci brez slovenske stranke in ki bodo pomotoma vtaknjeni v neko drugo neslovensko stranko.

In ker smo mi »bojevniki« pravi Slovenci in kristjani, pravimo h koncu: »Povojna S L S naj počiva v miru, z njo pa tudi njeni grobokopil«

Mariborski Staviskij

Maribor ima tudi svojega Staviskega. Ta mož je ogoljufal Mariborčane za velike vsote, ker je sestavljal menda iz najpremožnejših oseb družbo, ki naj bi odkupila ljubljanski tramvaj in ga prepeljala v Maribor. Nabrani denar je poneveril in tako so Mariborčani že drugič ob tramvaj, saj je znano, da jim ga je prvič vzela Ljubljana, ki je odkupila opatijski tramvaj, za katerega se je tudi Maribor svoječasno potegoval.

Tečaji za jugoslovenščino

V Celju se bodo vršili v palači »Deutsches Haus« ali sedaj »Celjski dom« tečaji za jugoslovenski jezik. Ker bo to edini tečaj za vso Dravsko banovino, je že toliko priglasišev, da so že vse sobe oddane in se bo morala iz hotela izseliti restavracija. Tečaj je organiziral in ga bo vodil narodni poslanec za celjski okraj po višjem nalogu.

Obešen

V Kamniku so na javnem trgu obesili Petra Šmirjokla zaradi denuncijanstva in zlorabe uradne oblasti kljub temu, da je v zadnjem času prestopil v pravoslavno vero.

Preiskava

V Novem mestu vodijo preiskavo proti nekemu Dolenjcu, ki je obdolžen, da je pred leti ob priliki znanega pohoda fašistične Orjune v Trbovljah ustrelil delavca Fakina. O preiskavi bomo še poročali.

Novi general bojevnikov

V Ljubljani se je pojavil novi general bojevnikov odvetnik dr. Kamušič, ki je že vložil pravila za novo bojevniško organizacijo. Bojevniki, ali ste kdaj videli v teku 15 let, odkar se shajamo, tega gospoda odvetnika na našem taboru na Brezjah? Menda se tudi on drži gesla, da je treba organizacijo izdelati od zgoraj navzdol, zato se ga pa pravi in resnični bojevniki ne bodo oklepali, ampak ga bodo odklonili.

400 milijonov

Za sanacijo slovenskega združništva je prišlo včeraj iz Belgrada v posebnem vagonu 400.000.000 dinarjev. Tako bodo naši denarni zavodi svojim vlagateljem ne samo izplačali njih vloge ampak bodo še šibkim dolžnikom odpisali 40 odstotkov njihovih dolgov.

Poslanci iz Jevtičevih volitev

Na Hvaru so se sestali nekateri senatorji in narodni poslanci bivše J. N. S., da sklepajo o ustanovitvi nove jugoslovenske stranke ali pa o obnovi J. N. S.

Glavna iniciatorja konference, ki se smatra kot nadaljevanje pohorske konference, sta generalni tajnik J. N. S. dr. Kramer in dr. Andjelinovič. Po »Obzoru« se je udeležil konference tudi poslanec Mravlje.

Mnogo je narodnih poslancev, ki sodelujejo na tej konferenci, pa so stopili v klub vladne večine, ki jo danes predstavlja jugoslovenska radikalna zajednica. Vsi ti se bodo morali sedaj odločiti ali a stopijo v J. R. Z. ali a ostanajo člani J. N. S.

Po današnjem stanju so oni eno in drugo.

John Perdan

(Škornovo pismo prijatelju Perdanu)

Dragi prijatelj!

Za Tvoj velikodušni dar se Ti jaz in vsa moja družina iskreno zahvaljujemo in upamo, da si se srečno vrnil v Ameriko.

Svoji ženi sem povedal, da si mi podaril 100 dolarjev, toda ona je sklepetala vsem sorodnikom. Takoj v nedeljo so se zbrali pri meni sinovi in hčere z vsem svojim naraščanjem. Prišla je tudi vsa »žlahta« moje žene, kakor bi bil že ta dan moj pogreb. Vsi so potrebovali razne stvari, vsi so toliko govorili in opozarjali, da dolar »pada«. Zato smo sklenili, da dolarje prodamo in si denar potem razdelimo. Za vsak slučaj sem šel vprašat našega starega učitelja, svojega svetovalca, če mi bo Jadranska ali Slavenska banka takoj izplačala denar. On se pa prične krohotati in mi potem reče: »Te banke so že davno do tal izpraznjene, pojdite v kako drugo le na pol prazno banko, pa boste dobili takoj »jurje«!

Drugi dan smo odšli vsi v Ljubljano kot na kongres. Dobil sem res »jurje« in hotel zase in za ženo obdržati le 300 Din. Hotel sem si kupiti zase slovensko — ameriški slovar, da bi mogel razumeti Tvoje ameriške besede in se naučiti po ameriško govoriti. Spraševal sem v raznih trgovinah, toda povsod so mi rekli, da je ta slovar slučajno razprodan.

Moja družina me je čakala na trgu pri Vodniku. Odpravili smo se v gostilno k Činkoletu na kosilo, kjer me že dobro poznajo. Pričela se je delitev. Ko je krčmar zagledal mojo banko, je takoj prinesel na mizo kar dva šefana cvička in ukazal vsemu osebju, naj nam dobro postreže. Res smo za ljubljanske razmere prav dobro jedli in pili. Po kosilu so bili šefani brez cvička, pa tudi moja »banka« brez denarja. Ostalo mi je le še nekaj drobiža, katerega sem dal otrokom, da si kupijo marelice, katerih še nikdar niso jedli. Tako sem postal suh kot preje.

Drugi dan mi je bilo sicer žal, da sem vse razdelil in pričel razmišljati. Rad imam svoj rod, tudi stari oče sem že, potem je tudi mogoče, da kmalu umrem in me polože v grob po naši navadi — brez denarja.

Najin razgovor sem dal »Bojevniku«, ki »fajn« udriha po raznih egoistih.

Kakor sem Ti že zadnjič povedal, smo mi, bojevniki, predvsem Slovenci, ki bi radi v zelo postrizeni Sloveniji živeli, kot smo navajeni. Imeli bi torej radi izvoljene župane, polne banke, izvoljene poslance, ki bi nas nesebično zastopali. Radi bi tudi svojim bednim tovarišem pomagali, za katere se do sedaj nihče ni brigal. Imeli smo hud in močan boj, ki je pa ponehal in prenehal. Pravijo, da so nas bojevnike, nas dobre duše, razpustili.

Ko smo dobili »Bojevnika« sem na Ig, kamor je prišel s precejšnjo zamudo, in z mojim okrajšanim podlistkom,

so me tovariši kar začudeno gledali. Ta »Bojevniki« Ti tudi pošiljam, da boš, videl, kako je napisano.

Pri Lisjaku, kamor zahajamo izanski bojevniki ob sobotah zvečer, je bila velikanska debata o ameriških razmerah. Vsi so me izpraševali najrazličnejše stvari o Ameriki, kakor bi jaz kaj več vedel o Ameriki kakor oni. Najprvo smo obravnavali Washingtona in vsi občudovali, kako brihten in uvideven človek je moral biti, da je v Ameriki vse tako pametno, pravično in dobro uredil. Vprašali so me tudi, zakaj mi nimamo v Ameriki svoje Slovenije. Tega jim seveda nisem znal dovolj dobro pojasniti. Gotovo mi boš Ti v pismu na to odgovoril in mi tudi pojasnil kaj več o koledarju in vaši pisavi. Stari krčmar se je tudi vmešaval v pogovor in dejal, da bi bilo za vso Evropo dobro, da bi se uredila po ameriško in bi vsak narod dobil svojo zemljo. Potem bi se gotovo vsi Slovenci zedinili v eni skupni državi, v Evropi bi bili pa sami prijatelji in nič sovražnikov.

Za grobovi Tvojih staršev bomo vsi Škornovi dostojno skrbeli, kakor si želel.

Odgovori mi kaj kmalu na moja vprašanja in mi še kaj več piši o vaših razmerah, ker se ljudje zelo zanimajo, kako je v Ameriki.

Prav prisrčne pozdrave od mene in od vseh mojih

Tvoj

hvaležni prijatelj

Pepe Škorn